

پوست اندازی صنعت پتروشیمی در دولت سیزدهم

صنعت نفت به عنوان مزیت راهبردی کشور پشتوانه قدرتمند اقتصاد و صنعت کشور و ابزاری قوی برای دستیابی به توسعه پایدار است. اما تحقق این نقش در گرو توسعه زنجیره ارزش بر پایه فعالسازی صنایع تکمیلی با اتکا به صنعت پتروشیمی و زنجیره پایین دستی آن است. ایجاد ارزش افزوده، ارزآوری، اشتغالزایی، محرومیت زدایی و تکمیل زنجیره تأمین صنایع گوناگون کشور از جمله مزیت های صنایع پایین دستی نفت مانند صنعت پتروشیمی به شمار می روند.

چالش های پیش روی کشورمان در سال های گذشته نظیر نیاز به توسعه اشتغال و ایجاد بازار کار برای جمعیت جوان رو به افزایش، نوسانات قیمت نفت و مهمتر از همه تحریم های ناجوانمردانه علیه ملت ایران ایجاب می کند که به تولید و تبدیل فرآورده های پتروشیمیایی مخصوصاً توسعه صنایع پایین دستی نفت و صنایع تکمیلی آن که ارزش افزوده بالایی برخوردار است، توجه بیشتری شود.

در عین حال، به عنوان امری اجتناب ناپذیر در برنامه ریزی های کلان اقتصادی کشور نیز لحاظ شود.

صنعت پتروشیمی به عنوان تجلی اقتصاد مقاومتی، نماد خودباوری و درون زایی اقتصادی و نیز شاهراه حیاتی کشور در عرصه صادرات غیرنفتی و صنعتی است.

این صنعت پویا و مولد برای تداوم ارزش آفرینی و ارتقای بهره‌وری منابع، نیازمند توسعه ساختاری و پایدار است که تحقق چنین رویکردی بدون برنامه ریزی هوشمندانه و جامع نگر، امکان پذیر نیست. شرکت ملی صنایع پتروشیمی به عنوان مهم ترین اقدام، سند توسعه زنجیره ارزش در صنعت پتروشیمی را تدوین کرده است.

ارزش افزوده واقعی صنعت پتروشیمی هنگامی به دست می آید که با تکمیل زنجیره ارزش محصولات پایین دستی که به بازار مصرف نهایی نزدیک هستند، تولید شوند.

تصویر کلی کنونی صنعت پتروشیمی

صنعت پتروشیمی ایران در حال حاضر حدود یک میلیون بشکه معادل نفت خام در روز از منابع هیدروکربوری را به مواد ارزشمند پتروشیمی تبدیل می کند و ظرفیت اسمی تولید در ۷۰ مجتمع به مرز ۹۲ میلیون تن در سال رسیده است. (جدول ۱ و ۲)

مقایسه تولید و فروش صنعت پتروشیمی در بازه های زمانی استقرار دولت سیزدهم

در جدول ۳ میزان تولید و فروش محصولات صنعت پتروشیمی در بازه زمانی تیر ماه ۱۳۹۹ لغایت تیر ماه سال جاری ارائه و در عین حال میزان درصد رشد (کاهش) نسبت به بازه های زمانی مشابه سال قبل نیز جهت امکان ارائه مقایسه ذکر شده است.

در سال جاری علیرغم افزایش ظرفیت تولید نسبت به سال قبل، کاهش کمی در درآمدهای ارزی صنعت پتروشیمی مشاهده می شود که دلایل آن به شرح ذیل است:

- کاهش قیمت های جهانی محصولات پتروشیمی
- بررسی قیمت محصولات عمده صادراتی

به دنبال خواهد داشت.

طرح های صنعت پتروشیمی

در جدول ۴ طرح های تولیدی که در دست اجرا هستند از حیث تأثیر در میزان ظرفیت و همچنین سرمایه گذاری مربوطه ارائه شده است.

در دولت سیزدهم و با تلاش وزارت نفت و صنعت پتروشیمی، طرح های متعددی به بهره برداری رسیده و آماده افتتاح شده اند که در جدول ۵ از آنها یاد شده است.

طرح های قابل بهره برداری در سال جاری

در سال جاری تعدادی از طرح های صنعت پتروشیمی به مرحله قابلیت بهره برداری خواهند رسید. مهم ترین آنها عبارتند از: طرح آرتا انرژی با هدف تأمین خوراک

مورد نیاز محصولات متنوعی همچون اوره فرمالدئید، ملامین فرمالدئید، ملامین اوره فرمالدئید، هگزامین، متیل ال و پلی استال در استان اردبیل احداث شده است.

طرح پارس گلاپکول با ظرفیت تولید سالانه ۵۰۰ هزار تن مونو اتیلن گلاپکول (MEG) به همراه دی اتیلن گلاپکول (۵۰ هزار تن در سال) و تری اتیلن گلاپکول (۳/۵ هزار تن در سال) در منطقه ویژه فاز ۲ پتروشیمی عسلویه در حال احداث می باشد. محصولات این طرح علاوه بر ارزآوری و صادرات، به منظور تأمین خوراک مورد نیاز واحدهای PET، استفاده به عنوان ضد یخ و گلاپکول اترها کاربرد دارد.

طرح آرین متانول با هدف تولید ۱۶۵۰ هزار تن در سال متانول به منظور تأمین خوراک مورد نیاز طرح های پیشران صنعت پتروشیمی (واحدهای MTO و MTP) اجرا می شود. همچنین، فرایند تولید متانول در این طرح به دلیل بهره گیری از پدیده جدید اتوترمال در تولید گاز سنتز و بازیافت هیدروژن از گاز پرج و تزریق مجدد آن به گاز سنتز دارای ویژگی هایی است که بقیه واحدهای تولید متانول در ایران فاقد آن می باشند.

طرح تولید آمونیاک شرکت پتروشیمی هنگام (فاز یک) با هدف تولید ۷۲۶ هزار تن در سال آمونیاک در منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس- فاز ۲ واقع شده است. خوراک اصلی این طرح گاز طبیعی است و محصول آن به عنوان خوراک طرح تولید اوره در فاز دوم پتروشیمی هنگام مورد استفاده قرار می گیرد.

طرح NGL۳۲۰ با هدف جمع آوری گازهای ترش همراه از میادین حوزه نفتی غرب کارون و جلوگیری از هدر رفت گازهای مذکور در جهت ایجاد ارزش افزوده و کمک به

در سه ماهه ابتدای سال جاری نشان می دهد قیمت محصولات به میزان قابل توجهی نسبت به سال گذشته کاهش داشته و پیش بینی می شود که این روند در سال جاری نیز تداوم یابد.

در سال گذشته ۴/۹ میلیون تن کود اوره به ارزش ۲/۵ میلیارد دلار با میانگین قیمت ۵۰۷ دلار بر تن صادر شده، در حالی که میانگین قیمت اوره صادراتی در اردیبهشت ماه سال جاری ۲۸۶ دلار بر تن بوده است.

مقدار صادرات گاز مایع (پروپان و بوتان) صنعت پتروشیمی در سال گذشته ۴/۸ میلیون تن به ارزش ۲/۹ میلیارد دلار با میانگین قیمت ۶۰۳ دلار بر تن بوده، در حالی که میانگین قیمت گاز مایع صادراتی در اردیبهشت ماه سال جاری ۴۹۵ دلار بر تن بوده است.

در سال گذشته ۷/۹ میلیون تن متانول به ارزش ۲/۱ میلیارد دلار با میانگین قیمت ۲۶۸ دلار بر تن صادر شده، در حالی که میانگین قیمت متانول صادراتی در اردیبهشت ماه سال جاری ۲۳۶ دلار بر تن بوده است.

در سال گذشته ۳/۳ میلیون تن پلی اتیلن به ارزش ۳/۵ میلیارد دلار با میانگین قیمت ۱,۰۴۹ دلار بر تن صادر شده، در حالی که میانگین قیمت پلی اتیلن صادراتی در اردیبهشت ماه سال جاری ۹۴۹ دلار بر تن بوده است.

اختصاص برخی فرآورده ها به شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی برای جبران کمبود سوخت:

جهت تأمین کمبود سوخت مورد نیاز بخش نیروگاهی و حمل و نقل، برخی از فرآورده های نفتی تولیدی در صنعت پتروشیمی که با محصولات بخش پالایشی تشابه دارند، به جای صادرات به سبد سوخت کشور اضافه خواهد شد.

در سال قبل حدود ۱/۵ میلیارد دلار محصول از نوع فرآورده های نفتی از شرکت های پتروشیمی به شرکت پخش فرآورده های نفتی تحویل شده است و پیش بینی می شود که در سال جاری حدود ۷۰۰ میلیون دلار بیش از سال قبل تحویل و در مجموع بیش از ۲ میلیارد دلار از درآمد صادرات بخش پتروشیمی کسر شود.

افزایش تقاضای داخلی:

با اعمال نرخ ارز ۲۸۵,۰۰۰ ریالی برای محاسبه قیمت پایه محصولات پتروشیمی در بورس کالا، تقاضای داخلی برای محصولات پتروشیمی افزایش یافته و بویژه در مورد محصولات پلیمری موجب افزایش ۲۰ درصدی فروش داخلی شده که در صورت تداوم این موضوع کاهش حدود یک میلیارد دلاری درآمد ارزی نسبت سال قبل را

صنعت پتروشیمی ایران در حال حاضر حدود یک میلیون بشکه معادل نفت خام در روز از منابع هیدروکربوری را به مواد ارزشمند پتروشیمی تبدیل می کند و ظرفیت اسمی تولید در ۷۰ مجتمع به مرز ۹۲ میلیون تن در سال رسیده است

نقشه دولت

ویژه نامه
وزارت نفت

ایران

شهریور ۱۴۰۲